

KA-220-SCH Erasmus+ „Čist okoliš – čista školska klima“ s kreativnim
 „Clean School Climate“ with Creative
 „Čisto i kreativno“ projekt
 „Clean School Climate“ with Creative
 „Čisto i kreativno“ projekt

2023-1-NO01-KA220-SCH-000159229

Odgoy za okoliš u kurikulumu povijesti

Uvod

Obrazovanje i osposobljavanje u osnovnoj i srednjoj školi osiguravaju stjecanje temeljnih znanja i vještina potrebnih za budući život mlade osobe i mogućnost daljnjeg obrazovanja. Razumijevanje povijesti doprinosi razumijevanju procesa koji su oblikovali čovječanstvo od najranijih vremena do danas objašnjavajući razvoj ljudskih društava, prošla i sadašnja ljudska iskustva te društvene pojave u njihovoj povijesnoj perspektivi. Učeći o vlastitoj naciji, državi, društvu, kulturnoj i povijesnoj baštini, kao i o drugim narodima, kulturama i društvima u prošlosti i sadašnjosti, učenici stječu znanja i razvijaju vještine koje im omogućuju razumijevanje vlastitog identiteta i identiteta drugih. Danas, u eri globalizacije, gdje postoji snažno miješanje različitih kultura, svjetonazora i religija, mlada osoba treba postati građanin Europe i svijeta, a istovremeno čuvati vlastiti nacionalni identitet, cijeniti i štiti svoju kulturnu i duhovnu baštinu.

Svrha poučavanja i učenja povijesti

Razvoj stavova, mišljenja, motivacije i spremnosti na suživot s drugima i drugačijima sastavni je dio poučavanja i učenja u nastavi povijesti. Proučavanje prošlih događaja koji imaju izražene moralne i etičke dimenzije doprinosi razumijevanju postupaka ljudi u prošlosti i istovremeno omogućuje učenicima da preispitaju i učvrste svoj osobni sustav vrijednosti, stavova i uvjerenja.

Svrha nastave povijesti je potaknuti interes učenika za proučavanje prošlosti, omogućiti razumijevanje sadašnjosti te steći znanja i vještine potrebne za informirano i aktivno sudjelovanje u društvu kao građana lokalne zajednice, Hrvatske, Europe i svijeta.

Aktivni građani prepoznaju vrijednost solidarnosti, kritički razmišljaju o društvu i djeluju prema kolektivnoj promjeni za dobrobit čovječanstva.

Svrha poučavanja i učenja povijesti je razviti kod učenika sposobnost povijesnog razmišljanja unutar pet područja ljudske aktivnosti: društvenog, ekonomskog, znanstveno-tehnološkog, političkog i filozofsko-religijsko-kulturnog. Učenjem povijesti učenici razvijaju temeljne vještine vezane uz propitivanje izvora, razmatranje konteksta, promatranje događaja iz različitih perspektiva, ponovno vrednovanje stajališta i zaključaka te formiranje mišljenja na temelju dobro utemeljenih pretpostavki.

Temeljno povijesno znanje nužan je preduvjet za takav rad. Međutim, ključan je odabir značajnih povijesnih događaja, procesa i pojava u određenim područjima i povijesnim razdobljima.

Obrazovni ciljevi poučavanja i učenja

Učenik:

1. Razumije proučavana razdoblja i društva, uključujući važne događaje, pojedince, procese, pojave i značajne karakteristike proučavanih povijesnih razdoblja i društava. To uključuje društveni, ekonomski, znanstveno-tehnološki, politički i kulturni razvoj ljudi u prošlosti. Pritom koristi odgovarajuću terminologiju i razumije sadašnjost kao posljedicu povijesnog društvenog razvoja.
2. Promatra prošlost koristeći vještine i tehničke koncepte vremena i prostora, uzroka i posljedice, kontinuiteta i promjene, radeći s povijesnim izvorima, povijesnom perspektivom te usporedbom i suočavanjem.
3. Formulira istraživačko pitanje za aktivno učenje izvedeno iz povijesnog sadržaja i sudjeluje u argumentiranoj raspravi prihvaćajući različita utemeljena gledišta.
4. Razumije profesionalno-etičke norme i vrijednosne aspekte vezane uz proučavanje povijesti, na temelju kojih formira osobni sustav vrijednosti, stavova i uvjerenja, razvija radne navike, odgovornost, kreativnost i samopouzdanje te otvorenost za cjeloživotno učenje.
5. Koristi znanje i vještine stečene učenjem povijesti kako bi ostvario osobni potencijal i odgovorno djelovao u javnom životu unutar lokalne, nacionalne, europske i globalne zajednice.
6. Razumije važnost očuvanja lokalne, nacionalne i globalne kulturne, povijesne, i duhovnu baštinu.

Struktura nastavnog plana i programa povijesti

Predmetni kurikulum za povijest organiziran je u pet područja: društvo, gospodarstvo, znanost i tehnologija, politika i filozofsko-religijsko-kulturno područje. Ovaj pristup ukorijenjen je u povijesnoj znanosti koja proučava prošlost unutar pet različitih područja ljudske aktivnosti: društvenog, političkog, znanstveno-tehnološkog, ekonomskog i kulturnog.

A. Društvo

Proučavajući različita društva, učenici stječu dublje razumijevanje istih i prihvaćaju vrijednost ljudskog dostojanstva. Uče o različitim i promjenjivim pogledima na obiteljske strukture, muške i ženske uloge, djetinjstvo, ulogu djece, status različitih skupina u društvu (vjerske zajednice, etničke zajednice, narodi, nacije) te odnose između pojedinaca i društvenih skupina. Ovo područje također razmatra kako su ekonomske, vjerske, kulturne i političke promjene utjecale na društveni život. Uključuje fenomene koji su oblikovali sudbine milijuna ljudi, poput ropstva, društvenih sukoba, migracija i imigracije, posljedica bolesti, ratova i gladi, očekivanog životnog vijeka i porasta životnog standarda kao rezultat medicinskih, tehnoloških i ekonomskih izuma.

B. Gospodarstvo

U okviru ekonomske povijesti, studenti uče o važnosti ekonomskih postignuća koja utječu na kvalitetu života i strukturiranje društava, uključujući utjecaj gospodarstva na cjelokupni povijesni razvoj. Odnosi razmjene unutar zajednice i između različitih kultura i država imali su značajan utjecaj na društvo i politiku, stvarajući promjenjive obrasce regionalne, hemisferne i globalne ekonomske dominacije. Razmjena proizvoda i ideja u 21. stoljeću utire put nastanku globalnog međunarodnog gospodarstva s dalekosežnim posljedicama za sva ostala područja ljudske aktivnosti.

C. Znanost i tehnologija

Učenici uče da je potreba za razumijevanjem prirode i svijeta u kojem živimo stara koliko i samo čovječanstvo. Uče kako su ljudi nastojali poboljšati svoj način života i rada, od proizvodnje hrane, prijevoza robe, do povećanja ekonomske sigurnosti, poboljšanja zdravlja i povećanja dobrobiti pojedinaca i raznih društvenih skupina. Razumijevanje znanstvenog i tehnološkog razvoja koji je potaknuo promjene i kako su inovacije promijenile sve ostale sfere ljudske aktivnosti ključno je za proučavanje prošlosti.

D. Politika

Kroz znanje o političkoj povijesti, učenici razumiju političke akcije pojedinaca i skupina u lokalnim zajednicama, državama, društvima i narodima u Europi i svijetu. Uče o procesu izgradnje moći i državnih institucija, nastojanjima pojedinaca i skupina da preuzmu i održe vlast nad drugima, borbi za postizanje i očuvanje temeljnih ljudskih prava, pravde, jednakosti pred zakonom, poštivanja zakona i reda u društvima te regionalnim i globalnim mehanizmima za promicanje međunarodnog prava.

E. Filozofsko-religijsko-kulturno područje

Učeći o filozofiji, religiji i umjetnosti, učenici razumiju kako su ideje, vjerovanja i vrijednosti duboko utjecale na ljudske postupke kroz povijest. Religija, filozofija i kultura bile su u središtu težnji i postignuća svih društava te su izvor povijesnih promjena od najranijih vremena. U ovom području učenici uče o kreativnim ljudskim aktivnostima i kreativnosti pojedinih društava, umjetnosti, političkih i filozofskih ideja, produbljujući svoje razumijevanje ljudskog iskustva u prošlosti.

Glavni tehnički koncepti u nastavi povijesti

1. Vrijeme i prostor

Ovaj koncept gradi osjećaj toka, slijeda i trajanja događaja. Bez vremenskog okvira nemoguće je razumjeti prošlost i sadašnjost ili istražiti odnose između događaja. Stoga će tijekom nastave povijesti učenici usvojiti opći vremenski okvir (povijesna razdoblja) i osnove izračuna vremena. Koristit će vokabular koji opisuje protok vremena, smještaju događaje, pojedince i pojave u odgovarajuća razdoblja. U kasnijim godinama učenja razumjet će konstruktivnu prirodu različitih periodizacija i propitivati značenja koja se pripisuju događajima označenim kao prekretnice.

Fizički prostor koji okružuje ljude uvjetuje njihov način života, gospodarstvo, društveni razvoj i političke akcije. Širenje prometnih mreža, ideje, proizvodi, bolesti, ljudske migracije itd. također su duboko povezani s geografskim prostorom i njegovim karakteristikama. Dakle, koncept prostora podrazumijeva složene odnose između ljudi i prirodnog okoliša koji ih okružuje.

2. Uzroci i posljedice

Koncept uzroka i posljedica objašnjava čimbenike koji su doveli do pojedinačnih povijesnih događaja, pojava i procesa, kao i rezultate tih pojava. Ovaj koncept objašnjava zašto su se događaji dogodili onako kako jesu, kako jedna pojava vodi do druge i zašto jedan događaj može imati više uzroka i posljedica. Učenici razlikuju uzroke, okidače i posljedice te objašnjavaju kategorije uzroka. Identificiraju izravno navedene uzroke i posljedice ili ih zaključuju kada nisu izričito spomenuti. Razumiju da su neki uzroci i posljedice značajniji od drugih, oko kojih postoje različita gledišta.

3. Kontinuitet i promjena

Tražeci izvore kontinuiteta, tražimo znakove neprekinutog ili rastućeg evolucionog razvoja. Suprotno tome, izvori promjena koje tražimo su znakovi prekida s prošlošću. Učenici proučavaju promjene tijekom vremena, ali i ono što ostaje isto ili slično (institucije, tradicije, politički sustavi, vrijednosti, načini života određenih društvenih skupina). Važno je i objasniti ritam promjena: neke su promjene spore i postupne, dok su druge (ratovi, revolucije, ekonomske krize) brze i burne, uzrokujući iznenadne poremećaje i promjene u društvu. Učenje o ovom konceptu uključuje razumijevanje karakteristika nekog razdoblja i procjenu u kojoj su mjeri određene pojave značile promjenu za ljude tog vremena. Nadalje, učenici moraju shvatiti da promjene ne znače uvijek napredak. Pojam napretka nosi određeno vrednovanje, povezano s vrijednostima koje se mogu razlikovati od jednog društva ili kulture do drugog.

4. Rad s povijesnim izvorima

Koraci u učenju ovog koncepta za učenike uključuju korištenje različitih vrsta povijesnih izvora, razumijevanje značaja izvora u proučavanju prošlosti i oblikovanje odgovora koji uključuju podatke iz izvora. Učenici uče analizirati i vrednovati izvore, postavljajući pitanja o vremenu, mjestu i okolnostima njihova nastanka, kao i o autoru, njegovim stajalištima i namjerama. Učenjem o izvorima, učenici se upoznaju s važnošću i ulogom kulturno-povijesne baštine i institucija koje čuvaju takvu baštinu.

5. Povijesna perspektiva

Koncept povijesne perspektive omogućuje učenicima da prošlost sagledaju uzimajući u obzir vremenski i društveni kontekst razdoblja koje proučavaju. Razvijajući povijesnu perspektivu, učenici će prepoznati vrijednosti, uvjerenja i prakse pojedinaca i zajednica u različitim razdobljima i razlikovati ih od onih danas. Također će utvrditi u kojoj je mjeri fenomen ili proces iz prošlosti bio reprezentativan za brojne pojedince i/ili skupine u prošlosti. Na višoj razini obrazovanja učenici će moći objasniti utjecaj sadašnjosti na tumačenje prošlih događaja i važnost koju su određeni fenomeni ili procesi imali za ljude u prošlosti, kao i njihov značaj za nas danas.

6. Usporedba i suočavanje

Koncept usporedbe i suprotstavljanja omogućuje bolje razumijevanje i objašnjenje povijesnih događaja, pojava i procesa, kao i djela ljudskog stvaralaštva, smještajući ih u kontekst u kojem se mogu procijeniti i interpretirati. Usporedbom se identificiraju njihove sličnosti, zajedničke karakteristike ili međusobne razlike i utjecaji. Usporedbom kategoriziramo događaje, pojave i procese, kao i djela ljudskog stvaralaštva, u skupine (klasifikacija), što nam omogućuje formuliranje općih zaključaka i povijesnih generalizacija.

Povezanost s drugim predmetima i interdisciplinarnе teme

Predmet povijesti povezan je s drugim predmetima i interdisciplinarnim temama postizanjem srodnih ciljeva, ishoda i sadržaja te razvijanjem temeljnih kompetencija.

1. Jezične veze

- Materinji jezik i strani jezici: Povijest je povezana s ovim predmetima kroz razvoj medijske kulture, povijesti književnosti, kritičkog čitanja i pisanja te jasnog, prikladnog i profesionalnog izražavanja.

2. Geografija

- Povijest je povezana s geografijom u proučavanju prostora u kojem ljudi djeluju kao pojedinci i zajednice s njihovom kulturom, religijom, gospodarstvom i načinom života.

3. Filozofija, sociologija, logika, politika i ekonomija

- Povijest je povezana kroz sadržaje koji potiču razvoj kritičkog mišljenja i vještina argumentiranja, analizu društvenih pitanja, razvoj političkog mišljenja i ekonomske pismenosti, proučavanje ljudskih prava i demokratskog građanstva.

4. Matematika

- Povijest je povezana s matematikom kroz primjere izračuna vremena, analizu demografskih podataka, tablice i dijagrame.

5. Informacijska tehnologija

- Povijest je povezana s informacijskom tehnologijom u razvoju afirmativne i odgovorne upotrebe digitalne pismenosti.

6. Glazba i vizualne umjetnosti

- Povijest se povezuje s ovim temama kroz proučavanje glazbe, slikarstva, kiparstva i arhitektura u širem povijesnom i kulturnom kontekstu.

Realizacija interdisciplinarnih tema u povijesti

1. Učenje učenja

- To se ostvaruje primjenom različitih strategija učenja, korištenjem informacija iz različitih izvora i stvaranjem poticajnog okruženja za učenje.

2. Poduzetništvo

- Ostvaruje se stjecanjem znanja o gospodarstvu i ekonomskim trendovima koji su utjecao je na suvremeni svijet.

3. Osobni i društveni razvoj

- Postiže se primjenom različitih oblika rada. Suradnjom u parovima ili grupama učenici preuzimaju odgovornost za učenje, vrednuju svoj rad i rad drugih te razvijaju sliku o sebi i razumijevanje drugih.

4. Korištenje IKT-a

- Ostvaruje se korištenjem digitalnih alata i razvojem osjećaja odgovornosti i kritičkog mišljenja o korištenju tehnologije i informacijskih izvora.

5. Zdravlje

- Ostvaruje se kroz sadržaj o zdravlju, bolestima, medicini, higijeni, prehrani i stanovanju u prošlosti.

6. Održivi razvoj

- Ostvaruje se kroz sadržaj o utjecaju ljudi na okoliš u prošlosti i predstaviti.

7. Građanski odgoj

- Ostvaruje se proučavanjem sadržaja o ljudskim i manjinskim pravima, nacionalnim i međunarodnim instrumentima za njihovu zaštitu, funkcioniranju demokracije i demokratskog društva, borbi za društvenu i političku jednakost, vrijednostima aktivnog građanstva i kulturnom pluralizmu. Učenici objašnjavaju stvaranje Republike Hrvatske, ustroj vlasti, ulogu državnih institucija u Hrvatskoj i ulogu institucija Europske unije.

Integracija ekološkog obrazovanja u kurikulum povijesti

Integriranje održivog razvoja u kurikulum povijesti može učenicima pružiti široko razumijevanje o tome kako su povijesni događaji i odluke utjecali na naš svijet i kako te lekcije mogu utjecati na održive prakse danas. Evo nekoliko koraka i strategija koje će pomoći u uključivanju održivog razvoja u kurikulum povijesti:

1. Odredite ključne teme i područja

Identificiranje povijesnih tema i područja gdje se održivi razvoj može prirodno presijecati.

Neki primjeri mogu uključivati:

- Industrijska revolucija: Raspravite utjecaj industrijalizacije na okoliš i kako je dovela do modernih pokreta za održivost.
- Poljoprivredne prakse: Ispitati povijesne poljoprivredne prakse i njihov utjecaj na okoliš te ih usporediti sa suvremenim tehnikama održive poljoprivrede.
- Kolonijalizam i iskorištavanje resursa: Istražite iskorištavanje prirodnih resursa tijekom kolonijalnog razdoblja i njegove dugoročne utjecaje na okoliš i društva.
- Ekološki pokreti: Proučite povijest ekoloških pokreta i zakonodavstvo, poput stvaranja nacionalnih parkova ili proglašenja Dana planeta Zemlje.

2. Koristite studije slučaja i povijesne događaje

Uključite studije slučaja i specifične povijesne događaje koji ističu načela održivog razvoja. Na primjer:

7

- Dust Bowl (1930-e): Analizirajte Dust Bowl kao studiju slučaja neodržive poljoprivrede prakse i njihove ekološke i društvene posljedice.
- Černobilska katastrofa (1986.): Raspravite o černobilskoj nuklearnoj katastrofi i njezinom utjecaju na politika zaštite okoliša i rasprave o održivoj energiji.
- "Tiho proljeće" Rachel Carson (1962.): Istražite objavljivanje "Tihog proljeća" i njegovu ulogu u podizanju svijesti o utjecaju pesticida na okoliš, što je dovelo do modernog ekološkog pokreta.

3. Povežite prošlost i sadašnjost

Povezivanje povijesnih događaja s trenutnim izazovima održivosti. Potaknite učenike da razmotre:

- Kako su povijesne prakse oblikovale trenutne ekološke probleme.
- Koje se lekcije mogu naučiti iz prošlosti kako bi se riješili današnji izazovi održivosti.
- Primjeri kako se prošle inovacije u održivosti mogu primijeniti u suvremenim kontekstima.

4. Uključite interdisciplinarnu pristupe

Spojite povijest s drugim disciplinama, poput geografije, ekonomije i znanosti, kako biste pružili sveobuhvatnije razumijevanje održivog razvoja. Na primjer:

- Geografija: Ispitati kako su geografske značajke utjecale na povijesne obrasce naseljavanja i korištenje resursa.
- Ekonomija: Raspravite o ekonomskim utjecajima povijesnog iskorištavanja resursa i razvoj održivih ekonomskih modela.
- Znanost: Istražite znanstvena dostignuća i njihovu ulogu u stvaranju i rješavanju ekološki problemi.

5. Poticati kritičko mišljenje i raspravu

Potaknite učenike da kritički procjenjuju povijesne odluke i njihov dugoročni utjecaj na održivost. Potaknite rasprave i diskusije o:

- Ravnoteža između gospodarskog razvoja i očuvanja okoliša.
- Etička razmatranja korištenja resursa i upravljanja okolišem.
- Različite perspektive o održivosti iz različitih povijesnih konteksta.

6. Uključite učenje temeljeno na projektima

8

Uključite učenike u aktivnosti učenja temeljene na projektima koje od njih zahtijevaju istraživanje i prezentaciju tema vezanih uz održivi razvoj u povijesti. Neke ideje za projekte uključuju:

- Izrada vremenske crte ključnih događaja u povijesti environmentalizma.
- Razvoj analize studije slučaja povijesnog događaja s naglaskom na lekcije o održivosti.
- Izrada plana održivosti temeljenog na povijesnim praksama prilagođenim modernoj upotrebi.

7. Koristite raznolike resurse

Koristite razne resurse kako biste pružili cjelovito razumijevanje održivog razvoja kroz povijest. To može uključivati:

- Primarni izvorni dokumenti, kao što su povijesni tekstovi, pisma i fotografije.
- Dokumentarci i filmovi koji pokrivaju povijesne događaje i njihov utjecaj na okoliš.
- Gostujući predavači i stručnjaci za održivost i povijest.

Integriranjem održivog razvoja u vaš kurikulum povijesti možete pomoći učenicima da razumiju međusobnu povezanost prošlosti i sadašnjosti te ih osnažiti da donose informirane odluke za održivu budućnost.

Zaključak

Svrha nastave povijesti je potaknuti interes učenika za proučavanje prošlosti, omogućiti razumijevanje sadašnjosti te steći znanja i vještine potrebne za informirano i aktivno sudjelovanje u društvu kao građana lokalne zajednice, Hrvatske, Europe i svijeta.

Aktivni građani prepoznaju vrijednost solidarnosti, kritički razmišljaju o društvu i djeluju prema kolektivnoj promjeni za dobrobit čovječanstva. Učenjem povijesti učenici razvijaju temeljne vještine vezane uz propitivanje izvora, razmatranje konteksta, promatranje događaja iz različitih perspektiva, ponovno vrednovanje stajališta i zaključaka te formiranje mišljenja na temelju utemeljenih pretpostavki. Temeljno povijesno znanje nužan je preduvjet za takav rad.

Integriranjem obrazovanja o okolišu u nastavni plan i program povijesti možemo pomoći učenicima da razumiju međusobnu povezanost prošlosti i sadašnjosti te ih osnažiti da donose informirane odluke za održivu budućnost.

Resursi

- Obrazovanje u Službi nacionalnih parkova: <https://www.nps.gov/>
- Obrazovanje Instituta Smithsonian: <https://www.si.edu/education>
- Obrazovanje Agencije za zaštitu okoliša: <https://www.epa.gov/education>
- Agencija za zaštitu okoliša Sjedinjenih Američkih Država (EPA): <https://www.epa.gov/education>
- Organizacija Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu (UNESCO):
<https://www.unesco.org/en/education>
- Služba nacionalnih parkova: <https://www.nps.gov/>
- Standardi Nacionalnog vijeća za geografsko obrazovanje (NCGE): <https://ncge.org/teacher-resources/national-geography-standards/>
- Standardi Nacionalnog vijeća za društvene studije (NCSS):
<https://www.socialstudies.org/standards>